

Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНОГО СВІТУ

**МАТЕРІАЛИ
VII Міжнародної науково-практичної конференції**

17-18 травня 2023 р. || м. Полтава

Валентина Стрілько

До питання про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні 65

Костянтин Базиліук

Аналіз зміни векторів громадської участі під час воєнного стану 68

Alina Bezugla

Post-war reconstruction of Ukraine..... 71

Олександр Білик

Інвестиції у сільське господарство в післявоєнний період: перспективи та виклики 74

Каріна Д'яченко

Військово-стратегічні аспекти міжнародної підтримки України 76

Розділ 2

Політико-правові, соціально-економічні та культурно-освітні виміри життя України в умовах воєнного стану та перспективи відбудови

Ганна Ємельяненко

Особливості взаємозв'язку філософії, психології та права в поглядах К.Ясперса. 78

Леся Лебедик

Шляхи розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти 80

Микола Рогоза, Василь Перебийніс

Причинно-наслідкові зв'язки післявоєнного відновлення економіки та підготовки фахівців з вищою освітою:загрози, ризики, наслідки 83

Віктор Стрельніков

Шляхи удосконалення підвищення кваліфікації педагогічних працівників у закладі неперервної освіти 87

Геннадій Аванесян, Анна-Марія Дерюга

Принцип соціальної справедливості як основа податкової системи..... 90

Юлія Калюжна

Геополітика продовольчої безпеки у вимірі російсько-української війни 93

Михайло Коваленко, Ольга Андріянова, Андрій Артем'єв

Археологічні дослідження населення Полтави в різні історичні епохи в контексті історико-культурних практик..... 96

Алла Кравченко, Ірина Протопопова

Проблемні аспекти міжнародного усиновлення дітей в Україні 98

Інна Пивовар

Роз'яснення щодо реалізації права людини на звернення в умовах воєнного стану 101

Сергій Приходько, Дмитро Бублик

Особливості української моделі децентралізації влади 103

Андрій Шабалін

Застосування цифрових технологій у цивільному судочинстві США 105

- 6.Найденко О. Є. Забезпечення принципу соціальної справедливості в оподаткуванні [Електронний ресурс] / О. Є. Найденко, Ю. В. Григоренко // Економіка і суспільство №12. – 2017. – URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/96.pdf.

ГЕОПОЛІТИКА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ У ВИМІРІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Юлія Калюжна

*канд. політ. наук, доцент кафедри політології, соціології і культурології
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

Згідно з моніторинговими даними Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) проблема голоду та різних вимірів продовольчої кризи є щоденним викликом для 20,2% (278 млн) населення Африки, 9,1% (424,5 млн) населення Азії, 8,6% (56,5 млн) населення Латинської Америки та Карибського басейну, 5,8% (2,5 млн) населення Океанії й більше ніж 2,5% населення Північної Америки та Європи [5]. Наведені цифри вражають, але насправді висвітлюють лише контури глобальної продовольчої проблеми, адже реальний масштаб продовольчого колапсу, що насувається оприявнюється у вимірі прогностичних моделей та аналізу ризиків найближчих десятиліть – бідність, соціальна нерівність, перенаселення, кліматичні катаклізми, збройні конфлікти, міграція, дефіцит ресурсів, коливання цін на світовому ринку зерна, ці та інші маркери-голоду, демонструють тенденцію до експоненціального росту у ХХІ столітті. Це дає підстави стверджувати, проблема голоду зберігає свою константність, а політика продовольчої безпеки стає домінантою, яка буде визначати загальну архітектуру світового порядку у цьому столітті. Відтак, пошук теоретичних моделей політики продовольчої безпеки, які зможуть буду конвертовані національними та глобальними елітами в конструктивні політичні рішення, що врятовують мільйони життів, є пріоритетним завданням сучасної політичної науки.

В системі глобальної продовольчої безпеки зернові відіграють стратегічно важливу роль, надходження основних зернових культур на світовий ринок фактично здійснюється з шести ключових регіонів світу, до складу яких входить й Україна. За роки незалежності українській державі вдалось вибудувати потужну аграрно орієнтовану економіку, в якій зерно стало «українською нафтою» (навіть в умовах повномасштабної війни 79% українського експорту аграрної та харчової продукції становить зерно і олія) [3], яка забезпечує левову частку надходжень до державного бюджету. Експортна політика України орієнтована на широкий спектр країн-партнерів та охоплює практичні всі регіони світу, і хоча серед найбільших країн-партнерів, країни ЄС – сумарна доля поставленої зернової продукції в які дорівнює 63,2% [2], в той самий час українська держава виступає гарантом продовольчої безпеки низки країн Близького Сходу, Північної та Центральної Африки, Південно-Східної Азії, регіонів, найбільш вразливих до голоду та продовольчої кризи, зокрема, за 2022 рік було експортовано 22,2% зернових культур до країн Азії та 4,8% до країн Африки

[2]. Масштаб та критична важливість постачання українського зерна для деяких країн стає зрозумілою при аналізі міжнародних зернових угод, наприклад, до початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну, обсяги постачання української пшениці до Туреччини становили – 90%, до Лівану – 80%, до Єгипту – 50%, до Лівії – 40%, до Ємену – 27% [3].

Саме тому, повномасштабна військова агресія РФ проти України у 2022 році, окремим кейсом якої стала «політика голоду» країни-агресора – викрадення зерна, блокування портів, ракетні обстріли аграрних комплексів, нищення сільськогосподарської техніки та посівів, мінування полів та ін., створила підстави для штучної глобальної продовольчої кризи, на що блискавично відреагував світовий ринок стрімким зростанням цін та підвищенням попиту. І якщо для країн, що мають потужні економічні резерви, коливання ціни на зернові, олію та інші стратегічні товари продовольчого ринку стало прикритим, але цілком прийнятним фактом, то для урядів і населення понад 45 країн світу – стало реальною загрозою голоду мільйонів людей [7]. Адже для переважної більшості сучасних неієздатних держав, таких як – Ємен, Сомалі, Судан, Конго, Чад, Малі, Лівія, Ірак, Афганістан та багатьох інших обтяжених комплексом внутрішніх деструктивних політичних та соціально-економічних процесів (системні кризи влади та тотальна корупція, безробіття та бідність, діяльність терористичних угруповань та організованих злочинних формувань, гуманітарні та екологічні кризи тощо), зовнішній фактор у вигляді російсько-української війни взагалі поставив під сумнів здатність впоратись з продовольчими викликами.

Усвідомлюючи катастрофічні наслідки Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш закликав світову спільноту об'єднати зусилля навколо врегулювання російсько-української війни, як необхідної умови запобігання глобальної продовольчої кризи: «Війна в Україні вже порушує ланцюги постачання і спричиняє різке зростання цін на паливо, продукти харчування та транспорт. Ми повинні зробити все можливе, щоб запобігти урагану голоду та краху глобальної продовольчої системи» [4]. Підписання 27 липня 2022 року Чорноморської зернової ініціативи («Зернова угода») між Україною та РФ за посередництва Туреччини та Організації Об'єднаних Націй сприяло стабілізації цін на світових біржах та утворило перспективи для нормалізації ситуації на глобальному продовольчому ринку, принаймні у короткостроковій перспективі. Проте, варто розуміти, без відновлення Україною своїх позицій, як ключового гаранта продовольчої безпеки для країн третього та четвертого світу, стабільність на глобальному продовольчому ринку виглядає примарною і залишає світ балансувати на грані світової продовольчої кризи у середньостроковій або довгостроковій перспективі.

В той час поки Україна долатиме повоєнну аграрну кризу: розмінування територій, відновлення довкілля, вирішення питань тотального дефіциту робочої сили, техніки, добрив, насіння та ін. (що за оцінками експертів може зайняти десятиріччя), у глобальному просторі відбуватиметься масштабування «взаємопов'язаних ризиків» [9], таких як зростання чисельності населення, бідності, соціальної нерівності, кліматичних катастроф, збройних конфліктів та ін. Так, за прогнозами дослідників у бідних країнах коефіцієнт народжува-

ності залишатиметься незмінно високим, а це означатиме, що у 2100 році 50% світового населення становитимуть жителі країн Африки та Азії [11], тобто найбідніших регіонів світу які традиційно є антилідерами за показниками голоду, а їх уряди системно демонструють неспроможність подолати продовольчі кризи. Погіршення кліматичних умов, температурні аномалії, посухи, повені, ерозії ґрунтів та ін. запустять ланцюгову реакцію неконтрольованої міграції, яка за прогнозами фахівців Institute for Environment and Human Security у 2050 році трансформується у цифру – понад 250 мільйонів кліматичних біженців [8], що безперечно, стане викликом для глобальної безпекової політики, продовольчої перш за все.

Життя у світі «взаємопов'язаних ризиків вимагає взаємопов'язаних рішень» [9], адже світ в якому кожна держава зосереджена виключно на задоволенні власних потреб приречений на глобальну кризу – «Ніяка стіна не захистить країни центру від гуманітарних катастроф в інших частинах світу. Нові загрози, які цивілізація сама створює для свого існування, не розрізняють між расами, націями чи континентами» [1, с. 31], рефлексія Ульріха Бека повною мірою висвітлює онтологічний зміст сучасної глобалізаційної доби. Доби в якій згідно з законами глобалізації, урахуванням часових рамок та специфічних траєкторій, «локальні події набувають своєї форми під впливом подій, які стаються за багато кілометрів від них, і навпаки» [6, р. 64], а отже, неприхований політичний та економічний снобізм, подекуди злочинна недбалість, нерішучість та недалекоглядність світової спільноти до проблем держав, що перебувають поза орбітою «великої політики», неодмінно матиме драматичні наслідки для мільйонів людей. Тож керуючись політикою раціоналізму і здоровим національним прагматизмом, країни які позиціонують себе як лідери світу повинні усвідомлювати, що кожен день російсько-української війни, – це додаткові ризики глобальної продовольчої кризи, а геополітичний статус України вимагає повернення її до складу держав відповідальних за формування порядку денного політики глобальної продовольчої безпеки (що передбачає відновлення територіальної цілісності України відповідно до кордонів 1991 року та динамічного повоєнного відновлення економіки за підтримки країн-партнерів). Провідний аналітик з питань глобальної продовольчої безпеки та кризи харчування, професор Вільям Х. Мейєрс, визначаючи головні тригери продовольчої кризи у XXI ст. говорить про «4 С» – Conflict, Climate, Covid, Cost [10]. В. Мейєрс акцентує на діалектиці взаємозв'язку Conflict (війна) та Food Crises (голод), наголошуючи на тому, що врегулювання та запобігання Conflicts (війн та військово-політичних конфліктів) є першорядним і стратегічним завданням сучасної політики у подолання глобальної продовольчої кризи.

Список використаних джерел:

1. Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / пер. з нім. О. Юдін. К.: Ніка-Центр, 2015. 404 с.
2. Дашборд щодо експорту України. URL: https://export.gov.ua/722-Dashbord_eksportu_ukraini
3. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Antonio Guterres. URL: <https://twitter.com/antonioguterres/status/1505027531581259776>

5. Food and Agriculture Organization of the United Nations. URL: <https://www.fao.org/interactive/state-of-food-security-nutrition/en/>
6. Giddens A. The Consequences of Modernity. Stanford, CA: Stanford University Press, 1990. 186 p.
7. Global Report on Food Crises – 2022. URL: <https://www.wfp.org/publications/global-report-food-crises-2022>
8. Institute for Environment and Human Security. URL: <https://ehs.unu.edu/>
9. Interconnected risks. United Nations University. URL: <https://interconnectedrisks.org/>
10. William H. Meyers. Global Food Security and Nutrition Crisis and Ukraine Impacts. URL: <https://ugfacademy.mylearnworlds.com/course/global-food-security-and-nutrition-crisis-and-ukraine-impacts>
11. World Population Growth. URL: <https://ourworldindata.org/world-population-growth>

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ПОЛТАВИ В РІЗНІ ІСТОРИЧНІ ЕПОХИ В КОНТЕКСТІ ІСТОРИКО- КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК

Коваленко Михайло Володимирович,
завідуючий відділом КЗ «Центр охорони та дослідження
пам'яток археології» Полтавської обласної ради

Андріянова Ольга Юріївна,
кандидат медичних наук, доцент кафедри
дитячої терапевтичної стоматології ПДМУ

Артем'єв Андрій Владиславович,
кандидат медичних наук, асистент кафедри
дитячої терапевтичної стоматології ПДМУ,
старший науковий співробітник

КЗ «Центр охорони та дослідження пам'яток археології»
Полтавської обласної ради

Археологічні дослідження населення Полтави дозволяють реконструювати життя та культуру людей, які мешкали на цій території протягом різних історичних епох. Вони надають унікальну можливість дослідити матеріальні та нематеріальні аспекти життя минулих поколінь, їхні соціальні, економічні, релігійні та культурні практики. Дослідження археологічних розкопок у Полтаві дозволяють встановити датування та характеристики різних артефактів, будівель та споруд, знайдених на цій території. Вони розкривають та доповнюють історичні джерела, які часто не дають повної картини про минуле. Крім того, археологічні дослідження допомагають встановити зв'язки між різними історичними епохами та культурами, що населяли Полтаву. Вони можуть виявити вплив зовнішніх факторів, таких як міграція, торгівля та політичні зміни, на розвиток міста і його населення. Окрім артефактів, знаходять антропологічні (анатомічні) залишки людей різних культур, єдиний доказ, колись існуючого життя.